

Kolm uut koolimaja

Triin Ojari vaatleb kolme uue kooli näitel iseseisvusaegse kooliehitise käekäiku. Kõrvalkülje loos keskendub ta "eliidi pelgupaigale", härja Tamjärve koolile.

Kooliarhitektuur on meie 20. sajandi arhitektuuriajaloo palge ees seistes õnnelikus seisus – eeskujulikke stiilinäiteid on välja pakkuda igast perioodist. Sõjaeelsel perioodil üsna tühjalt kohalt alustanud riiklik kooliehitusprogramm tegi tõhusat tööd nii maal kui linnas, eriti Tallinna, aga ka Rakvere või Pärnu tollased linnakoolid on kohaliku moodsa arhitektuuri tipud.

Juba sajandijagu koole ehitatuina, elades kaheksakümnendatel üle veel rikkurkolhooside kooliehitusbuumi, oleme tänaseks jõudnud olukorda, kus uusi koole valmib haruharva, vanadki seisavad tühjalt. Viimaste aastate jooksul on värskeid koolimaju valminud vaevu tosin, neist arhitektuuriselt ambitsioonikaimad on möödunud aastal valminud **Linnamäe keskkool** Orus, Läänemaal ja **Tartu Ülikooli Pärnu kolledži** hoone. Valmimas on, ent rahanappusel jäävad sel sügisel ukseid avamata **Otepää gümnaasiumile** juurdeehitataval koolimajal. Et kõigi puhul on tegu erineva funktsiooni ja identiteediga koolidega, on tänapäeva hariduspoliitika vormikeskkondlikest suundumustest üsna raske rääkida.

KUI UUENDATAVAD TALLINNA kesklinnakoolid kõrvale jätta, räägib üldpilt era- ja riigikoolide kasvavast keskkondlikust tasemevahet. Näiteks väärrib eelkõige sündmusena mainimist aasta lõpul avatav Õigusinstituudi hoone, mille arhitektuuribüroo Urbel&Peil rekonstrueerib seni Muusikaakadeemia kuulunud majast Kaarli puisteel. Riigilt ära ostetud endine korterelamu säilitab oma sajan-

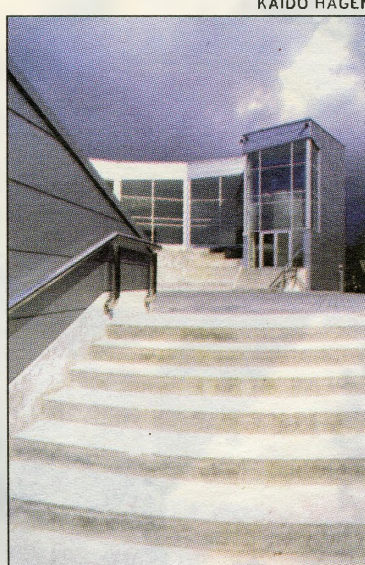
dialguse väliskuju, saades uue peasissepääsu ja põhjaliku sisikonnavahetuse.

Ega kavandatav Rocca al Mare eliitkool asjata kesklinnast männimetsa põgenenud – 20. sajandi "valgustunud" kooliarhitektuur on ikka püüelnud avaruse, loodusläheduse, ka vahetu suhte poole keskkonnaga.

Mainitud koolidest on enim loodusele avalik **Tiit Trummali** (Alver&Trummali Arhitektid) projekteeritud Linnamäe kool – juba sõjaeelsest ajast optimaalseimaks osutunud L-kujulise põhiplaani, klaasi- ja puidurohke fassaadiga sõbralik maja. Ühes tiivas võimla (maakool on alati ka kohaliku spordielu keskus), teises kolm korrust klasse, reastatuina ühise trepihalli ümber.

MÄLUPILT NÕUKOGULIKE koolkombinaatide lõputuina näivaist koridoridest on muutunud klaasseinaliseks, valguse- ja värvirikkaks heaolumaailmaks. Lisaks trendikale puidukasutusele, mille ökoimago aina kasvav populaarsus uues Eesti arhitektuuris on ilmselgelt ennustatav, on Linnamäe kooli ka arhitektuursete vahendite abil maastikuga kokku kõlama pandud – soklikorrukselt väljahiilivad tööõpetuseklassid, siseõue terrassiline vabaõhuruum, detaili- ja liigendusterohe vormistus.

Pärnu kolledži (arhitektid **Tanel Tuhal** ja **Ra Luhse**) seevastu pole rõõmsalt maailmale avalik klaaskast, vaid sajandilõpu info- tulvas konksu tõmbunud hoonekehand, mille sisemusest paistab valgust – ümmarguse siseõue ümber poolringina koondatud majamass suhtleb maailmaga pigem

PÄRNU KOLLEDŽ: Infotulvas konksu tõmbunud hoonekehand.

Nõukogulike koolkombinaatide lõputuina näivad koridorid on muutunud klaasseinaliseks, valguse- ja värvirikkaks heaolumaailmaks.

seest välja kui vastupidi. Materjali-tolerantne sajandilõpp lubab plekiga katta nii tööstus- kui ka pangahooned, ent kolledži butafoorsed sammastikku see aus pragmatism vaevalt enam ära põhjendaks.

Jäiga väliskesta taga on siiski läbi korruste avanevate vaadetega huvitav sisestruktuur, välisele kontrastiprintsiibile rajanevast seosest kõrvaloleva ajaloolise tellishoonega põnevamaks töötab tulla nende kahe ühendatud maja sisemine ruumikoosus (ajaloolisesse tööstushoonesse tuleb raamatukogu).

Toomas Reinu projekteeritud Otepää gümnaasiumi laiendus on linnapalee, selles pole kahtlustki. Jõuliselt viltu, klaasfassaadi ja tipneva ilusõrestikuga trepikoda, plaaditud, lippude ja koolimonumendiga astmeline paraadväljak on pressitud ajalooliste puitmajade vahele, olemasoleva tüüpikoolimaja külge. Nagu valge jäämägi põlismetsa taustal.

VALMIV MAJA ON MÕELDUD algklassidele, hoopis terviklikuma ja suurejoonelisema kompositsiooni saaks, kui jõutaks valmis ehitada ka kõrvale projekteeritud spordihoone – ujula, korvpallisaal, treeninguruumid... On imestamisväärt, et Otepää-taoliselt spordikeskusele puudub praegu korralik võimlagi.

Kooliarhitektuur, nagu iga avalik ehitus, on ülihästi riigi propagandamasina ette rakendatav tõmbenumber. Riigiisad ei ole hea arhitektuuri strateegilisele tähtsusele seni pihta saanud, olude kiuste sündinud arhitektuuriteosed maksaks siiski kultuuripoliitilise raskekahurväe hulka arvata.

Loe leheküljelt 12 **Karin Hallase** esseed kooliarhitektuuri vägivaldsest ideoloogiast ja jõhkrast minevikust.

LINNAMÄE KOOL: Öko-imago kool, loodusele lahti.

